

11.12.

1975

Veli Lohjonen
Pohjois-suomen
tutkimuslaitos

Soiden ja turpeen kylvön suuntaviivat Pohjois-Suomessa

1. Soiden suojele- ja virkistyskäytön nykytilanne

Pohjois-suomen valtiomailla on toteutettu soiden-
suojeleohjelma osana valtakunnallista ohjelmaa. Tämä
on piirikuntakonttoreissa ja hoitoalueissa soita kos-
kevien käyttösuunnitelmien perustana. Verrattuna Etelä-
suomen tilanteeseen suojeleohjelmaa lienee pidettävä
riittävänä (liite 1).

Pohjois-suomen yksityismailla on laadittavana peri-
aatteessa samantyyppinen suojele- tai virkistyskäyttö-
ohjelma kuin valtiomailla. Ohjelmaa laaditaan etupäässä
seutukaavaliittojen, mutta myös joidenkin kuntien tai
kuntaryhmittymien toimesta. Yksityismaiden osuus on
suurin Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliiton alueella.
Siellä on myös virkistyskäyttötarve suurin. Ohjelma val-
mistunee vuoden 1976 aikana. Ohjelman toteutuminen on
toistaiseksi epävarmaa puutteellisen lainsäädännön ja
korvauskysymysten sekavuuden takia.

2. Soiden käyttö puuntuotantoon

Soiden käyttö puuntuotantoon on sekä pinta-alaltaan että taloudelliselta merkitykseltään ylivoimaisesti tärkein soiden käyttömuoto. Esimerkiksi Pohjanmaan piirikuntakonttorin alueella on tällä hetkellä ojitettu puuntuotantoon noin 500000 ha (valtion maita). Tämä on noin puolet ojituskelpoisesta, ojitettavaksi suunnitellusta suoalasta. Toinen puolet tulee ojitetuksi noin 20 vuoden kuluessa. Yksityismailla ojitus etenee nopeammin. Varsinaisen uudisojituksen lasketaan päättyvän vuoteen -85 mennessä. Lapin läänin alueella ojitustilanne on pääpiirteissään sama.

Suometsät ovat myös huomattava työllistäjä. Koko Pohjois-Suomen alueella on karkeasti 1500 henkeä sulan maan aikana pelkästään metsäojitukseen, lannoitukseen, kylvöön, istutukseen ja taimiston hoitoon kuuluvissa tehtävissä soilla. Luku pienenee talvella, mikäli routa estää ojituksen. On huomattava, että työvoiman tarve ei tule väheneään uudisojituksen loputtua. Ojitus tulee jatkumaan täydenajsojituksena ja ojien perkauksina.

3. Soiden käyttö pelloiksi

Pohjois-Suomen peltoalasta on runsas kolmannes suopeltoja. Niiden kokonaisala on pyöreästi 150000 ha, joista on tällä hetkellä paketissa noin 25000 ha. Tämän suonkäyttömuodon työllistävää ja taloudellista merkitystä ei tarvinne painottaakaan. Suopeltojen merkitys kasvaa tulevaisuudessa, sillä koko maapalloa ajatellen merkittävimmit viljelyshelpoiset reservialueet sijaitsevat pohjoisen havumetsävyöhykkeen soilla.

Soiden pakettipelto-ongelma on ratkaistava tavalla tai toisella lähimmän viiden vuoden aikana. Pellonvarauslaki on ollut jo voimassa seitsemän vuotta, ja ensimmäiset sopimusten kestoajat päättyvät parin vuoden kuluttua. Esimerkiksi Oulun maatalouspiirien alueella vapautuu nopeasti noin 40 % pakettipelloista. Pohjois-Suomen 25000 suopeltohehtaaria tuskin saakaan osaa tullaan ottamaan välittömästi viljelykseen. Taloudellisesti pääosa tarjotaan myytäväksi.

4. Soiden marjastuskäyttö

Hyvä hillasuo tuottaa parhaimmillaan 300 kg/ha hilloja vuodessa. Karpaloita voidaan saada jopa 500 kg/ha. Nämä merkitsevät ko. suon bruttotuottana noin 5000 mk/ha vuodessa. Marjatuotannon suurin ongelma on riskialttuus. Tämän takia yksityinen talous ei voi perustua marjastukseen. Sen merkitys liittämisselinkeinona tulee kuitenkin kasvamaan.

Koska suon ojituksenjälkeen puuntuottokyky tuskin koskaan yltää talonlaskissa niellessä hyvän hillasuon tuottoon, hillasuot on valtion sailla inventoitu. Lähdemateriaalina käytettiin paikallisten asukkaiden antamia tietoja. Hyvät hillasuot on nyttemmin lortistoitu, ja ne ovat periaatteessa ojituskielessä. Vastaavaa yksityisomaisen hillasuon inventointia ei ole teistaisiksi suoritettu kuin joissain tapauksissa.

7. Voiden käyttö turvetuotantoon

Pohjois-Suomessa on tällä hetkellä toimivia polttoturvetuotantoa 6 kpl (liite 2, Pelsolle on laskettu kaksi tuotantoa). Tuotantoa valmistellaan lisäksi 14 suolla. VAPOn toimesta turvetta nostettiin viime kesänä Pohjois-Suomessa n. 0.1 milj. m³. Vuotuisen noston lasketaan nousevan vuoteen 1980 mennessä noin neljään miljoonaan kuutiometriin. Lisäksi muiden tuottajien tuotanto tulee lisääntymään.

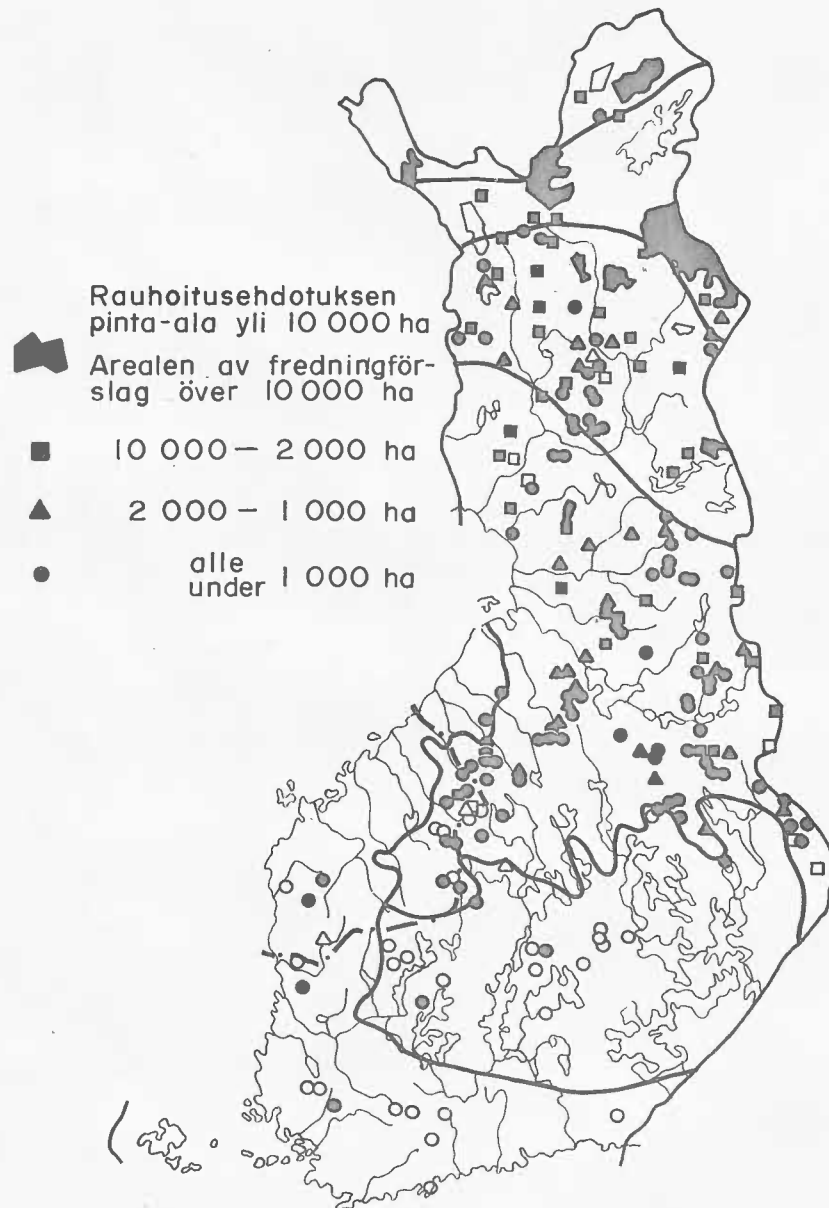
Polttoturpeen nollarajakulkee tällä hetkellä Kajaa-
nista Rovaniemelle ja Pelloon. Nollaraja riippuu toisaalta luonnonoloista, toisaalta uuden ajattelun omaksumisesta ja sen pohjalta syntyneestä turpeen tarpeesta. Lapin läänin ja Koillis-Suomen mahdollista polttoturvetuotantoa tullee haittaamaan eniten sääolojen epävarmuudesta johtuva riskialttuus. On kesä (esim. 1972), jolloin tuotanto olisi onnistunut hyvin, mutta myös ke-
siä (esim. v. 1970), jolloin tuotanto varsinkin jyrsinmenetelmällä olisi jäänyt vähäiseksi.

Polttoturvetuotanto tulevat työllistämään nimenomaan syrjäseutujen väestöä. Pohjois-Suomen tavoite VAPOn

osalta (4 milj. m³) tarjoaa työtä noin 500 hengelle ympäri vuoden tämän vuosikymmenen lopussa. Esimerkkejä tällä hetkellä toimivista työmaista: Limingan Mirvineva, tuotantovaiheessa oleva polttoturvesuo, pinta-ala noin 350 ha, työvoima ympäri vuoden noin 20 miestä, kesällä lisäksi urakoitsijoita. Turveruukki Oy:n kaksi valmisteluvaiheessa olevaa suota Rantsilassa, yhteensä 600 ha, työvoima 12 miestä tällä hetkellä.

Polttoturvetuoteollisuus tulee olemaan toistaiseksi Pohjois-Suomen tärkein turveteollisuuden muoto. Täkäläiset aapasuot soveltuvat huonosti kasvuturpeen tuotantoon ainakin vientimielessä. Monekkiä on vain maanparannusaineeksi asutuskeskuksiin. Muun turveteollisuuden mahdollisuudet ovat toistaiseksi tuntemattomat. Potentiaalisesti ne ovat suuret, koska maan turvevaroista tiedetään olevan yli puolet Oulun ja Lapin lääneissä.

VALTAKUNNALLINEN SOIDENSUOJELUOHJELMA VALTION MAILLE
RIKSSKYDDSPLAN FÖR KÄRROMRÅDEN PÅ STATENS MARK

Nykyiset valtionmaidens suojelualueet, joilla on huomattavia soita, on merkitty samalla periaatteella avoimin merkein.

Statsmarkens nuvarande skyddsområden, vilka har betydelsefulla kärr, är betecknade under samma princip med öppna tecken.

